

(א) נשנת דף כג. (ב) טוטה (ג) ע"י רש"א, (ד) לקמן דף נה: ונ"ס איתא ר' זעירא ובי"ה בשאלותיו] נכפ' מקנן, (ו) י"ל וזמנן, (ז) י"ל עד שמתפלל, (ח) נפתחות צנורין כ"ל רש"א, (ט) פסחים פ"י ה"ה.

תורה אור השלם

1. חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי בפה נחשב הוא: יצוהו ב כב לדרך פעמיו;
  2. צדק לפניו יתלך וישם תהלים פה די
  3. יקראת יי לחיים וישבע לקל בל יפקד רע.
- משלי יט כג

הגהות הבי"ח

(א) גמ' מהו שיפסקו מי אמרינו: (ב) תוב ד"ה ימים וכו' מתי דהוה אלוכל ואתקיעות דמי נמי: (ג) בא"ר לוי מיושב דמי חושב משמע: (ד) בא"ר צירושמי וברי סופה וכו': (ה) בא"ר מהו שנמעינן מן הלא:

גליון הש"ס

גמ' בפעמית ב"י. ילקוט ש"א י"ד בפרק ופירו העם את יומנו:

מוסף רש"י

כאילו עשאו במה. עבודת כוכבים (סוטה ד). אל תקרי שבע אלא שבע. ו' יליות ילין ולא יפקד כשום מלוט הכי הוא רע ותולאים אותו ואין מראים לו כלום (קמון נה).

רב ניסים און

אבר (רבא) רבנן ר' ימים שהיחיד גומר בהן את ההלל כו'. איתיה לפירושיהו במסכתא תענית פ"ב בג' פרקים בשנה (דף כח) דאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהורזק י"ח ימים יחיד גומר בהן את ההלל כו' והתם נמי אמרינן אמר ר' רבא (רבא) זאת אומרת הלל דראש חודש לאור דאורייתא ולפיכך חתיר רבא לפסוק בו אפי' באמצע הפרק:

היה קורא פרק שני ברכות

אחי כך שמו: **סנה דבי רבי חייה**. שהיה שונה בצית רבי חייה: **מהו שיפסיק**. לשאלת שלום: **ימים שהיחיד גומר בהן את ההלל**. שהוא חובה לכל אדם והס אחד ועשרים יום בשנה כדאמרין במסכת ערכין (ד' י'): **מהו שיטעום**. את הפזשיל לדעת אס כרין מלח או מצלין: **מטעמת**. טעימת מצשיל:

רביעסא. רביעית הלוג: **חדלו לכם מן האדם**. כשיש לכם לעסוק בצנוד הנקוס אל תמטסקו בצנוד אדם דאי לאו הכי למה ליה למדול: **ושמואל**. לא דריש לשון זְמָה אלא כמשמעו זְמָה חשבתו לזה שהקדמת כנודו לכנודי: **שואל מפני הכבוד**. והא ק"ש קודם תפלה הוא וקמני שואל: **תרגמה ר' אבה**. להא דרז ושמואל דלסרי: **במשכים לפתחו**. אבל פגעו צדקן שואל: ה"ג אמר רב אידי צר **אינן אמר רב יצחק צר אישיון אסור לאדם לעשות חפציו קודם שיפתלו**: **זדק**. תפלה שמלדקו לצורא והדר ויש פעמיו לרמי חפציו: **אל תקרי שבע אלא שבע**. ילין כל יפקד מן השמים בחלוס הרי הוא רע לכך אין משגיחין לפקדו: וה'

הוא ולא פסיק ליה שאני רב בר שבא דלא חשיב עליה דרבינא: בעי מיניה אישיון תנא דבי ר' אמי מר' אמי השרוי בתענית מהו שיטעום אכילה ושתיה קביל עליה והא ליכא או דילמא הנאה קביל עליה והא איכא א"ל טועם ואין בכך כלום תניא גמי הכי ^א: **מטעמת** אינה מעונה ברכה ^ב והשרוי בתענית טועם ואין בכך כלום עד כמה ר' אמי ור' אסי טעמי עד שיעור רביעתא: אמר רב ^ג **הכל הנותן שלום לחבירו קודם שיתפלל** כאלו עשאו במה שנאמר ^ד **חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא** ^ה **אל תקרי במה אלא במה ושמואל אמר במה חשבתו לזה ולא לאלוה מתיב רב ששת בפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב תרגמה ר' אבא במשכים לפתחו ^ו (א"ר יונה א"ר זירא כל העושה חפציו קודם שיתפלל כאלו בנה במה א"ל במה אמרת א"ל לא אסור קא אמינא וכדרב אידי בר אבין דאמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אישיון יאסור לו לאדם לעשות חפציו קודם שיתפלל שנאמר ^ז **צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו ואמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אישיון וכל המתפלל ואח"כ יוצא לדרך הקב"ה עושה לו חפציו שנאמר צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו**: (ו) **א"ר יונה א"ר זירא** ^ח **כל הלן שבעת ימים בלא חלוס נקרא רע שנאמר** ^ט **ושבע ילין כל יפקד רע אל תקרי שבע אלא שבע** א"ל רב אחא בריה דרבי חייה בר אבא הכי א"ר חייה א"ר יוחנן כל המשביע עצמו מדברי תורה ולן אין מבשרין אותו בשורות רעות שנאמר **ושבע ילין כל יפקד רע**: אלו הן בין הפרקים וכו': **א"ר אבהו א"ר יוחנן ה"הלכה כר'** יהודה דאמר בין אלהיכם לאמת ויצויב לא יפסיק ^י **א"ר אבהו א"ר יוחנן מאי טעמיה דרבי יהודה דכתיב****

יד.

ימים שהיחיד גומר בהם את ההלל. לאו דוקא יחיד אלא אפילו צנור קורא יחיד כיון שאין כל ישראל ציחד כמו שהיו בשמיטת פסחים צ"ד צניסן ולאו דוקא גומר דודאי ק"ל דימים שאין יחיד גומר את ההלל אין חובה לאמרו כלל אפילו צדילוג דהכי משמע

צערין (פ"צ ד' י'): **דחשיב כ"ח יום** ויחיד גומר בהן את ההלל ופרין ר"ה וי"כ נמי לימא משמע דשאר ימים טובים כמו צרשאי חדשים פשיטא ליה דאין לומר מדלג חשיב יותר מכ"ח יום וגם מדלג קאמר לגמור צר"ה וצ"ה דלא הוה משמע דשאר ימים טובים כמו צר"ח ודאי אין גומרינן אבל קורין אבל עתה משמע אפילו קורין לא וכן משמע צפרק צתרא לתענית (ד' כח): רב איקלע לצבל חנוסה דהו קא קרו צר"ח סבר לאפסוקינהו. פירוש שהיה סובר שהיו גומרים אותו כיון דחזא דקא מדלגי דלוגי אמר ש"מ מנהג אבותיהם צדיקים אלמא דימים דאין גומרינן בהן הלל אין חובה לאמרו ומה שאנו אומרינן אותו היינו משום מנהג. וכתוב במחזור ויטרי כיון שאינו אלא מנהג צעלמא לא מצרכינן עליה כדאמר פרק לולב וערבה (סוה ד' מד): אין מצרכין על דבר שהוא מנהג. ומייהו אומר ר"ת דאינו ראייה דאטלטול ודאי לא מצרכינן אבל על מצוה פשיטא דמצרכינן דהא חזינן כל יו"ט שני אינו אלא מנהגא ומצרכין והכא נמי משמע דמצרכין דאי לא מצרכין מצי הפסקה שייך צה ועוד ראייה דמצרכינן על מנהגא מהא דרבי על צדי כנישתא וכו' ואס לא צרכו צתחלה אמאי לא הרגיש רב דהוה מנהגא עד שדלגו אלא צודאי צרכו מפני שמצרכים צטוב על מנהגא וצשזיל כן לא הרגיש עד דלוגו וא"ת אמאי לא לסיק אדעמיה אס צרכו לקרות או לגמור וי"ל דצדק אין לחוש שצטוב יכול לצדק לגמור אפי' כשהוא מדלג או איפכא ומה שמצרכין כך על דלוגו לקרות וכשהן גומרינן לגמור כדי שלא יטעו ומשום הכי לא היה יכול להצין מתוך הצרכה עד דלוגו ויש שרופין לומר דיחיד האומר הלל בימים שאין גומרינן שאין לו לצדק ומייהו השר מקוצי היה אומר דכיון

שרצה לחייב עצמו מצדק ואין זה צרכה לצטלה מידי דהוה אלוכל ^א והתפילין דהני גשי מצרכות אע"ג שאינן חייבות וצילי פסחים יש שמצרכין פעמים צתחלה לקרות ואחר הסעודה אחר שפון מצרכין לגמור ומייתי ראייה מירושלמי (דפרק א') מההיא דמייתי עליה דכל הצרכות ^ב פותחין צצרון חוץ מן הצרכות הסמוכות לחצרתה וצרכת הפירות והמלות ופרין צירושלמי עליה והא איכא גאולה פירוש אשר גאלנו דסמוכה לחצרתה ואמאי פותח צצרון שנייא דאס שמעה צצהכ"ג יא פרין והרי סופה פירוש יהללון דאינה סמוכה שהסעודה מפסקת ואפי"ה אינה פותחת צצרון ומשני שמים הנה אמת להצא ואמת לשעבר פירוש אמת להצא זו היא אמתה צצרכה שזו סמוכה אמת לשעבר היינו אמתה שצירך קודם אכילה אלמא דמצרכין שני פעמים אבל זה הפירוש אינו מיושב דהרי ^ג סופא משמע דקאי אצרכה דאשר גאלנו דקאי אצרכה דאשר גאלנו קאי כאשר אפרש מיהו משמע צירושלמי כאשר פירשתי תחלה שהיו מצרכין ^ד פעמים תחלה וסוף אבל אומר ר' יהודה דזו היא תמיהא גדולה מאחר שצירך קודם אכילה אמאי מפסיק ואוכל צינתים שהרי צימים שאין יחיד גומר בהן את ההלל כיון שצירך תחלה כמו הכא אינו מותר לפסוק אלא מפני הכבוד דאי צירך אמאי לא יפסיק בצמנע אפילו שלא מפני הכבוד הא לא היה מפסיק שום צרכה אלא נראה הא דפרין צירושלמי הרי גאולה דמשמע דמצרכין עליה צתחלה איירי צאדם שעושה הסדר צצת אחת שאו אינו מפסיק שאינו כרין אבל לנו לצדק כלל לא צתחלה ולא צסוק והא דקאמר צירושלמי והרי ^ה סופא וזו אשר גאלנו דחוממת צצרון ואמאי והא הודאה צעלמא היא צצרכת פירות ואמאי חוממת צצרון ומשני שמים הנה שמי גאולות אמת להצא ואמת לשעבר פירוש לעמיד כמו יגיענו וגם היא ארוכה קצת וגם יש צה לשעבר כמו אשר גאלנו מגאולת מנרים לפיכך חוממת צצרון ומה שהקשה מיהללון שאינה סמוכה לפי מה שפרשתי עתה ואפי"ה אינה פותחת צצרון יש ליתן טעם לפי שהיא הודאה צעלמא ואפילו שהיא ארוכה קצת תקנו צה חתימה ולא פתיחה כמו אלהי נשמה. וכן משמע צירושלמי שהיה הלל צצית הכנסת ואח"כ שותין כוסות שלהם צציתם צלא שום סדר דצעי צירושלמי (פ' ע"ט) שמתן צצת אחת מהו פירוש זה אחר זה צלא הלל וסדר צינתים מהו ^ו שמעינן מן הדא דא"ר יוחנן הלל אס שמעה צצית הכנסת יא וכן משמע צתוספתא ^ז דמי שלא היה יודע ונכנס צצית הכנסת וכו' והשתא נמי מיושב דצשזיל כך פותחת צצרכה דאשר גאלנו צצרון דטעמא שאינה סמוכה כי הא דאס קרא הלל צצהכ"ג יא: **א"ר דיצמא הנאה קביר ע"יה**. האי לישנא משמע דמיירי צתענית יחיד שקבל עליו אבל צתענית הכתוב לא: **מועם** ואין בכך ב"אום. פירש ר"ח שחזר ופולט דלא חשיב הנאה מן הטעמיה אבל צולע לא אפילו צשאר תעניות ומשום הכי הפולט אינו כרין צצרכה שאינו נהגה: **במשכים** לפתחו. וכן הלכה אבל פגעו צאקראי מותר: למה

עין משפט
גר מצוה

ג' א טור וט"ע א"ח סימן תלצ סעיף ב: ד' ב מ"י פ"ג מהלכות תענית הלכה ט טור וט"ע א"ח סימן תסנ סעיף ד [וס"י תפח סעי' א] וסימן תרמז סעיף א: ה' ג מ"י פ"א מהלכות צרכות הלכה צ סנה (הלכות צרכות) עשין ז טו"ש"ע א"ח סימן י' סעיף ב: ו' ד מ"י פ"א מהלכות תענית הלכה יד טו"ש"ע א"ח סימן תסנ סעיף א [נד אלפס תענית פ"א דף קעצ]: ז' ה מ"י פ"ו מהלכות תפלה הלכה ד סנה עשין יט טור ש"ע א"ח סימן פט סעיף ב: ח' ו' [מ"י] טס סנה ג: טו"ש"ע טס סעיף ג: י' [מ"י] טס טו"ש"ע טס ע"ש צצ"י

רבינו חננאל

ר' יהודה אומר באמצע שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד ובפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם. הלכה כר' יהודה. [וימים שאין היחיד גומר בהן את ההלל וכו'. ע"י פ"י ר"ח תענית כו. ב]. והשרוי בתענית טועם ואין בכך כלום. כגון שחזור ופולטו דלא חשיבה הנאה מן הטעמיה וגם אין צריך בכה. ולכך טעמי ר' אמי ור' אסי עד כדי רביעית. ודוקא בתענית יחיד כדאמרין הנאה קביל עליה אבל תענית כחוב לא. ועד כמה ר' אמי ור' אסי טעמי עד שיעור רביעתא. פירש הגאון ד"ל עד שיטעמו בפעם אחת רביעית, אלא בכל יום התענית בכמה פעמים היו טועמים עד כשיעור הוה. אמר ר' אבהו א"ר יוחנן הילכתא רבבי יהודה דאמר בין ויאמר לאמת ויצויב לא יפסיק. מ"ט דכתיב וה' אלקים אמת, וצריך לדבק אני ה' אלקיכם ואמת ויצויב מאי אלהי טעמא דכתיב וי אלהי אמת, וצריך לחזור ולומר אמת ויצויב וכו' ולומר כל הברכה, רבא אמר אינו חזר ואומר אמת אלא משלים כל הברכה כולה ועומד בתפלה. וקיימא לן כרבא דבתראה הוא והיה רבא מנגה כל האומר פעמים.